

อย่างไรก็ตามหลักฐานเป็นหนังสือนั้นไม่ใช่แบบของสัญญา ดังนั้น สัญญาที่ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือจะ “ไม่เป็นโมฆะ” แต่จะเกิดผลเสียคือ “ไม่สามารถนำสัญญาไปฟ้องร้องได้” ดังนั้น แม้ตอนทำสัญญาอาจจะยังไม่ทำหลักฐานเป็นหนังสือไว้ก็สามารถจัดทำหลักฐานเป็นหนังสือในภายหลังได้

ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือฟ้องร้องไม่ได้

หลักฐานเป็นหนังสือทำขึ้นในภายหลังได้

ความไม่สมบูรณ์ของสัญญา

(สัญญาไม่สมบูรณ์คืออะไร มีผลอย่างไร)

หากองค์ประกอบของสัญญาบางประการไม่ว่าเรื่องใดที่อธิบายมาสัญญาที่ทำขึ้นก็จะเสียหายและเป็น “สัญญาที่ไม่สมบูรณ์” ซึ่งผลของสัญญาที่ไม่สมบูรณ์ แบ่งได้เป็น 2 กรณี ตามเหตุของความบกพร่องในองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

1) โมฆะ

สัญญาเสียเปล่า ถือว่าไม่เคยเกิดขึ้น ไม่เกิดผลทางกฎหมาย
ไม่ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวในสิทธิแต่อย่างใด สิทธิ หน้าที่อย่างใดๆ
ความผูกพันของทุกฝ่ายคงเป็นหรือมีอยู่ เช่นเดิมเหมือนกับในขณะที่ก่อนมี
การทำสัญญานั้นขึ้น เช่น หากนายกุ๊กไก่ทำสัญญาขายรถยนต์ของตนให้แก่
นายไข่นุยในราคา 300,000 บาท แต่เมื่อเหตุให้สัญญานั้นเป็นโมฆะไป
เช่นนี้นายกุ๊กไก่และนายไข่นุยไม่มีความผูกพันตามสัญญาซื้อขายนี้ นายกุ๊กไก่
จะเรียกให้นายไข่นุยชำระเงินไม่ได้ ในทางกลับกันนายไข่นุยก็ไม่สามารถ
เรียกให้นายกุ๊กไก่ส่งรถยนต์ให้ได้เช่นเดียวกัน

2) โมฆียะ

สัญญานั้นสมบูรณ์ แต่อ้าจะจะถูกบอกล้างสัญญาได้ในภายหลัง
ดังนั้นโดยสภาพของสัญญาที่ตกเป็นโมฆียะนั้น จึงใช้ได้ “คล้าย” สัญญาที่
สมบูรณ์โดยทั่วไป เพียงแต่ว่าความสมบูรณ์ของสัญญาที่ตกเป็นโมฆียะ
จะเป็นความสมบูรณ์ที่ไม่เต็ดขาดซึ่งอาจถูก “บอกล้าง” ได้ และจะมีผลให้
สัญญานั้นตกเป็นโมฆะไป

อย่างไรก็ตามผู้มีสิทธิที่จะบอกล้างสัญญาจะต้องเป็นคู่สัญญาฝ่ายที่
แสดงเจตนาบกพร่อง เพราะความสำคัญผิด หรือถูกกล้อฉล หรือถูกข่มขู่
หรือผู้แทนโดยชอบธรรมที่เป็นผู้ดูแลผู้เยาว์ หรือผู้อนุบาลที่เป็นผู้ดูแล

คนไร้ความสามารถหรือผู้พิทักษ์เป็นผู้ดูแลคนเสมือนไร้ความสามารถ หรือคู่สัญญาฝ่ายที่มีความสามารถบกพร่องที่กลับมาไม่มีความสามารถแล้วเท่านั้น เช่น เด็กผู้เยาว์ที่บรรลุนิติภาวะแล้วก็สามารถมีสิทธิไปประกอบล้างสัญญาที่ตนทำไว้ในช่วงที่เป็นผู้เยาว์ได้ เป็นต้น

อีกทั้งการบอกล้างสัญญานี้ โดยทั่วไปจะต้องบอกล้างภายในระยะเวลา 10 ปี นับแต่วันทำสัญญา หรือภายใน 1 ปี นับแต่รู้เหตุสาคัญผิดหรือเหตุที่ถูกกลั่นอัดหรือเหตุที่ถูกข่มขู่ หรือบุคคลผู้นั้นกลับเป็นผู้มีความสามารถแล้วเท่านั้น หากเกินระยะเวลาอันได้อันหนึ่งก็ไม่สามารถจะไปบอกล้างสัญญาได้อีกต่อไป แต่สัญญาบางประเภทอาจกำหนดระยะเวลาในการบอกล้างแตกต่างจากการณ์ทั่วไปได เช่น สัญญาประกันภัยกำหนดให้ใช้สิทธิบอกล้าง ภายในระยะเวลา 5 ปีนับตั้งแต่วันทำสัญญา หรือภายใน 1 เดือนนับตั้งแต่รู้เหตุความสำคัญผิด

การบอกล้างสัญญาที่เป็นโมฆะนี้จะมีผลให้สัญญาดังกล่าวถือว่าย้อนกลับไป “เป็นโมฆะตั้งแต่แรก” ดังนั้น คู่สัญญาจะต้องกลับคืนสู่ฐานะเดิม คือ หากได้สิ่งใดที่มาจากการสัญญา ก็จะต้องคืนให้แก่กันให้เหมือนกับสภาพที่เป็นอยู่ก่อนเกิดสัญญา ทั้งนี้ หากไม่สามารถที่จะคืนให้เป็นดังเดิมได้ ก็จะต้องจ่ายค่าเสียหายทดแทน

● โภมฉะ

สัญญาเสียเปล่า ถือว่าไม่เคยเกิดขึ้น ไม่เกิดผล
ทางกฎหมาย ไม่ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวในสิทธิ
แต่อย่างใด สิทธิ หน้าที่อย่างใดๆ

● โภมชียะ

สัญญานั้นสมบูรณ์ แต่อาจจะถูกบอกล้างสัญญา
ได้ในภายหลัง ดังนั้นโดยสภาพของสัญญาที่ตกเป็น¹
ไม่มีใช่นั้น จึงใช้ได้ “คล้าย” สัญญาที่สมบูรณ์
โดยทั่วไป

เช่น นายกุ๊กไก่ อายุ 16 ปี ทำสัญญาขายรถยนต์ของตนให้แก่นายไชยเข่นนัย ในราคา 300,000 บาท สัญญาดังกล่าวตกเป็นโมฆะ ต่อมานายกุ๊กไก่ อายุครบ 20 ปี นายกุ๊กไก่จึงมีสิทธิบอกลาสัญญาซึ่งขายรถยนต์นั้น และ เมื่อบอกลาสัญญาดังกล่าวจะถือเป็นโมฆะ นายไชยเข่นนัยจึงต้องคืนรถยนต์ คันดังกล่าวให้แก่นายกุ๊กไก่ และนายกุ๊กไก่ต้องคืนเงิน 300,000 บาท ให้แก่นายไชยเข่นนัยเพื่อให้แต่ละฝ่ายอยู่ในสภาพที่เหมือนกันก่อนทำสัญญากัน

ກາຣເລີກສັນຍາ

ເມື່ອຄູ່ສັນຍາໄດ້ຕົກລາງທຳສັນຍາແລ້ວ ຄູ່ສັນຍາຍ່ອມຜູກພັນຕານເອງທີ່ຕ້ອງປົກປັບຕົມສັນຍາທີ່ໄດ້ໃຫ້ໄວ້ແກ່ກັນ ແລະເມື່ອຕ່າງຝ່າຍຕ່າງທຳໜ້າທີ່ຕ້າມສັນຍາເສຣັຈສິນແລ້ວ ສັນຍາຍ່ອມເປັນອັນສິນສຸດລົງ ພຣີອຄູ່ສັນຍາເຫັນຕຽນກັນວ່າ ຄວາມຈະຍຸດືກວາມຜູກພັນຕາມສັນຍາທີ່ມີຢູ່ກີ່ສາມາຮັດຕົກລາງເລີກສັນຍາກັນໄດ້

ເຊັ່ນ ນາຍກຸກໄກ່ທຳສັນຍາເຊົ່າອາຄາຣຈາກນາຍໄຟ່ນຸ້ຍເປັນເວລາ 3 ປີ ແຕ່ ທັນຈາກຜ່ານໄປເພີ່ງ 1 ປີ ນາຍກຸກໄກ່ແລະນາຍໄຟ່ນຸ້ຍຕ່າງເຫັນວ່າ ຄວາມຈະຍຸດືກສັນຍາເຊົ່າ ນາຍກຸກໄກ່ແລະນາຍໄຟ່ນຸ້ຍກີ່ສາມາຮັດຕົກລາງເລີກສັນຍາກັນໄດ້

ນອກຈາກນີ້ ສັນຍາອາຈສິນສຸດລົງໄດ້ດ້ວຍກາຣບອກເລີກສັນຍາ ໂດຍຄູ່ສັນຍາຝ່າຍໄດ້ຝ່າຍໜຶ່ງເພີ່ງຝ່າຍເດືອວ ໂດຍໃນກຣົນີຝ່າຍທີ່ຈະບອກເລີກສັນຍາຈະຕ້ອງເປັນຝ່າຍທີ່ມີ “ສີທົບອກເລີກສັນຍາ” ໂດຍສີທົບອກເລີກສັນຍາມີເດືອ 2 ກຣົນີຄື່ອງ

1) ສີທົບອກເລີກສັນຍາຕາມກົງໝາຍ ເປັນສີທົບຂອງຄູ່ສັນຍາ ຜ່າຍໜຶ່ງທີ່ສາມາຮັດເລີກສັນຍາໄດ້ໂດຍຝ່າຍເດືອວ ໂດຍສີທົບນີ້ໄດ້ມາໂດຍຜລຂອງກົງໝາຍໄດ້ແກ່

- ຄູ່ສັນຍາຝ່າຍໜຶ່ງໄໝ່ຈໍາຮ່ານນີ້

ຄູ່ສັນຍາຝ່າຍໜຶ່ງໄໝ່ປັບຕົມສັນຍາ ຄູ່ສັນຍາອີກຝ່າຍໜຶ່ງຈະມີສີທົບອກເລີກໄດ້ ແຕ່ຈະຕ້ອງບອກກ່າວໃຫ້ຝ່າຍທີ່ຜິດສັນຍາທຳກາຣປົກປັບຕົມສັນຍາໂດຍກຳໜາດຮະຍະເວລາພວກວຽກໃຫ້ເສີຍກ່ອນ ແລະເມື່ອຄຣປະຍະເວລາທີ່ກຳໜາດແລ້ວ ຄູ່ສັນຍາອີກຝ່າຍໜຶ່ງຈຶ່ງມີສີທົບອກເລີກສັນຍາໄດ້

ເຊັ່ນ ນາຍກຸກໄກ່ທຳສ້າງຄູ່ອຮຖນຕົກບໍ່ນາຍໄຟ່ນີ້ ໂດຍກຳຫັດໃຫ້ນາຍໄຟ່ນີ້ສ່າງມອບຮຖນຕົໃນວັນທີ 1 ເມສາຍນ ພາກເຖິງວັນນັດນາຍໄຟ່ນີ້ມີສ່າງມອບຕາມທີ່ຕກລາງ ນາຍກຸກໄກ່ຍັງໄມ່ມີສີທີບອກເລີກສ້າງ ນາຍກຸກໄກ່ຕັ້ງກຳຫັດຮຽຍເວລາພອສນຄວາໃຫ້ນາຍໄຟ່ນີ້ສ່າງມອບອືກຮັ້ງ ພາກນາຍໄຟ່ນີ້ມີສ່າງມອບອືກນາຍກຸກໄກ່ຈຶ່ງມີສີທີບອກເລີກສ້າງ

- ຄູ່ສ້າງຄູ່ຜ່າຍໜຶ່ງໄມ່ຈຳຮະໜີຕາມເວລາໃນກຣມີເວລາເປັນສາຮະສຳຄັ້ງ

ຄູ່ສ້າງຄູ່ຜ່າຍໜຶ່ງໄມ່ປົງປັດຕາມສ້າງໃນຮຽຍເວລາທີ່ກຳຫັດໄວ້ແລະຫາກມາປົງປັດການຈຳຮະໜີກາຍຫລັງຈາກຮຽຍເວລານັ້ນ ກໍຈະໄມ່ເປັນປະໂຍ່ນແກ່ຄູ່ສ້າງຄູ່ອືກຜ່າຍໜຶ່ງອືກຕ່ອໄປ ເຊັ່ນນີ້ຄູ່ສ້າງຄູ່ອືກຜ່າຍໜຶ່ງສາມາດໃຫ້ສີທີບອກເລີກສ້າງໄດ້ “ທັນທີ” ເມື່ອໄມ່ມີການຈຳຮະໜີໃນເວລາທີ່ກຳຫັດໄວ້ ໂດຍໄມ່ຕ້ອງບອກກ່າວກວງຄາມຈາກຜ່າຍທີ່ຜິດສ້າງ

ເຊັ່ນ ນາຍກຸກໄກ່ທຳສ້າງຄູ່ສ່າງທຳເຄັກເພື່ອຂອງໃນງານວັນເກີດຈາກນາຍໄຟ່ນີ້ ເມື່ອເຖິງວັນເກີດທາກນາຍໄຟ່ນີ້ ຍັງໄມ່ສ່າງເຄັກມາໃຫ້ ເຊັ່ນນີ້ນາຍກຸກໄກ່ມີສີທີບອກເລີກສ້າງທັນທີ

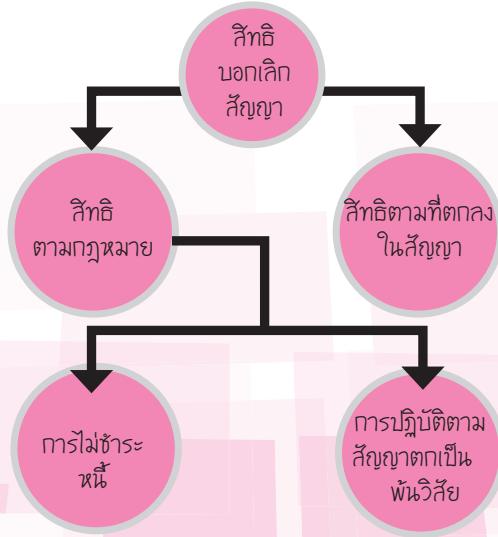
- ການປົງປັດຕາມສ້າງຄູ່ຜ່າຍໜຶ່ງເປັນພື້ນວິສັຍຈາກຄວາມຜິດຂອງຄູ່ສ້າງຄູ່ທີ່ເປັນລູກໜີ

ການປົງປັດຕາມສ້າງຄູ່ໄມ່ສາມາດດຳເນີນກາໄດ້ອືກຕ່ອໄປ ທັນນີ້ການໄມ່ສາມາດດຳເນີນກາໄດ້ອືກຕ່ອໄປນັ້ນເປັນ “ຄວາມຜິດຂອງຄູ່ສ້າງຄູ່ທີ່ເປັນລູກໜີ” ເຊັ່ນນີ້ຄູ່ສ້າງຄູ່ອືກຜ່າຍທີ່ເປັນເຈົ້າໜີສາມາດໃຫ້ສີທີບອກເລີກສ້າງໄດ້ທັນທີ

เช่น นายกุ๊กไก่ทำสัญญาซื้อรถยนต์กับนายไข่นุย โดยยังไม่ได้ส่งมอบรถยนต์กัน ต่อมานายไข่นุยลีบมือรถยนต์คันดังกล่าวทำให้รถยนต์โดนขโมยหายไป เช่นนี้นายกุ๊กไก่มีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้

2) สิทธิเลิกสัญญาตามข้อกำหนดในสัญญา กรณีที่คู่สัญญาได้ตกลงเงื่อนไขหรือเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อบอกเลิกสัญญา และเมื่อเกิดเหตุการณ์หรือเงื่อนไขนั้นแล้ว คู่สัญญามีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ทันที

เช่น นายกุ๊กไก่ทำสัญญาซื้อรถยนต์กับนายไข่นุย โดยกำหนดชัดเจนในสัญญาว่าหากนายไข่นุยไม่นำรถยนต์มาส่งมอบให้ภายใน 3 วัน นายกุ๊กไก่จะมีสิทธิเลิกสัญญา ดังนี้ หากครบระยะเวลา 3 วัน แล้ว นายไข่นุยยังไม่นำรถยนต์มาให้ นายกุ๊กไก่สามารถเลิกสัญญาได้ทันที

ผลแห่งการเลิกสัญญา (เมื่อเลิกสัญญาจะเป็นอย่างไร)

1) การเลิกสัญญากรณีไม่ผิดสัญญา

เมื่อมีการเลิกสัญญาโดยไม่มีการผิดสัญญา ในกรณีของ “สัญญาทั่วไป” ผลของการเลิกสัญญา คือ สัญญาที่มีอยู่จะระงับไปและอาจส่งผลกระทบย้อนหลังไปตั้งแต่วันทำสัญญา ทำให้คู่สัญญาไม่มีหน้าที่ต่อ กัน อีกต่อไปโดยคู่สัญญาต้องกลับคืนสู่ฐานะเดิม หากได้รับการชำระหนี้มา ก็ต้องคืนสิ่งที่ได้รับมากกลับคืนไป ให้แต่ละฝ่ายกลับไปเหมือนก่อน ที่จะเกิดสัญญานั้นเอง ทั้งนี้ หากไม่สามารถคืนกันได้ก็จะต้องชดใช้ราคากลาง เป็นเงินแทนอย่างไรก็ได้ หากเป็นการเลิกสัญญากันโดยคู่สัญญาตกลง เลิกสัญญากันเอง คู่สัญญาอาจจะกำหนดผลของการเลิกสัญญาให้เป็นอย่างอื่น ก็ได้

เช่น นายกึกไก่ทำสัญญาซื้อรถยนต์กับนายไข่นุ้ย โดยจ่ายเงินและ รับรถยนต์มาแล้วหากต่อมามีการตกลงเลิกสัญญา นายกึกไก่จะต้องคืน รถยนต์พร้อมค่าใช้ทรัพย์ให้แก่นายไข่นุ้ย และนายไข่นุ้ยต้องคืนเงินพร้อม ดอกเบี้ยให้แก่นายกึกไก่ด้วยเช่นกัน

ทั้งนี้ กรณี “สัญญาที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งได้รับประโยชน์ไปแล้ว” เช่น สัญญาเช่าที่ผู้ให้เช่าได้ส่งมอบบ้านเช่าให้ใช้ประโยชน์ไปแล้ว สัญญาจ้างงานที่ลูกจ้างทำงานให้นายจ้างไปแล้ว การใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาประเภทนี้จะไม่มีผลย้อนหลัง แต่จะมีผลเป็นการระงับความผูกพันที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคตเท่านั้น ดังนั้น การชำระหนี้เดียว ที่ได้รับมาในช่วงที่สัญญายังมีผลก่อนที่จะเลิกกัน เช่น ค่าเช่า เงินเดือน เหล่านี้ไม่ต้องคืนให้แก่ก็อีกฝ่าย

เช่น นายกุ๊กไก่ให้นายไข่นุยเช่าบ้านเป็นระยะเวลา 1 ปี โดยให้จ่ายค่าเช่าเป็นรายเดือน เมื่อผ่านไป 6 เดือน นายไข่นุยจ่ายค่าเช่ามาตลอด แต่นายไข่นุยต้องการย้ายที่อยู่และนายกุ๊กไก่ต้องการให้ผู้อื่นมาเช่าบ้านแทน ทั้งสองจึงตกลงเลิกสัญญาเช่ากัน เช่นนี้ แม้ว่านายไข่นุยต้องคืนบ้านให้แก่นายกุ๊กไก่ แต่นายกุ๊กไก่ไม่ต้องคืนเงินค่าเช่าที่ได้รับมาตลอด 6 เดือน ให้แก่นายไข่นุย

2) การเลิกสัญญากรณีผิดสัญญา

หากการที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่ง “ผิดสัญญา” ในกรณีของ “สัญญาที่ไว้ไป” เมื่อทำการเลิกสัญญาแล้ว เมื่อคู่สัญญาอีกฝ่าย “ไม่ต้องการรับชำระหนี้” จากฝ่ายที่ผิดสัญญาอีกต่อไปแล้วและใช้สิทธิการเลิกสัญญานั้น นอกจากสัญญาจะระงับไปแล้วคู่สัญญาต้องกลับคืนสู่ฐานะเดิมแล้ว

คู่สัญญาอีกฝ่ายยังสามารถเรียก “ค่าเสียหาย” ที่เกิดขึ้นจากฝ่ายผิดสัญญาได้เพิ่มเติมอีกด้วย

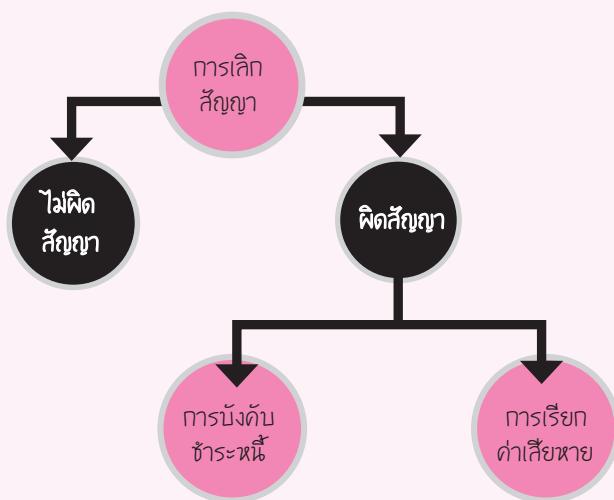
เช่น นายกุ๊กไก่ทำสัญญาซื้อรถยนต์กับนายไข่นุ้ยโดยนายกุ๊กไก่จ่ายเงินให้ไปแล้วและได้ตกลงกันอีกว่าหากนายไข่นุ้ยนำรถมาส่งไม่ได้นายกุ๊กไก่มีสิทธิบอกรอเลิกสัญญาและเรียกค่าเสียหายเป็นเงิน 100,000 บาท หากต้องมาทำการเลิกสัญญายังสามารถนำรถมาส่งมอบรถยนต์ให้ได้ เช่นนี้ นอกจากรายไข่นุ้ยจะต้องคืนเงินพร้อมดอกเบี้ยให้แก่นายกุ๊กไก่แล้ว นายกุ๊กไก่ยังสามารถเรียกค่าเสียหายจากการผิดสัญญาที่ตกลงกันไว้เป็นเงิน 100,000 บาทจากนายไข่นุ้ยเพิ่มเติมได้อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม กรณี “สัญญาที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งได้รับประโยชน์ไปแล้ว” เช่น สัญญาเช่าที่จ่ายค่าเช่าเป็นรายเดือน สัญญาจ้างแรงงานที่จ่ายเป็นเงินเดือน การใช้สิทธิบอกรอเลิกสัญญาจะไม่มีผลย้อนหลัง แต่จะมีผลเป็นการระงับความผูกพันที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคตเท่านั้น ดังนั้น หากมีเหตุใดๆ ที่ผิดสัญญายังติดค้างกันอยู่ก่อนเลิกสัญญา คู่สัญญาฝ่ายที่ไม่ได้ผิดสัญญาจะสามารถ “เรียกให้ชำระหนี้” ที่ยังติดค้างอยู่ พร้อมทั้ง “ค่าเสียหาย” ได้

เช่น นายกุ๊กไก่ให้นายไข่นุ้ยเช่าบ้านเป็นระยะเวลา 1 ปี โดยให้จ่ายค่าเช่าเป็นรายเดือน ต่อมาเมื่อผ่านไป 3 เดือน นายไข่นุ้ยยังไม่จ่ายค่าเช่าบ้าน

ແກ່ນາຍກຸກໄກເລຍ ນາຍກຸກໄກຈຶງໃຊ້ສີທີເລີກສ້າງສົມຜູ້ເຂົ້າບ້ານດັ່ງກ່າວ ເຊັ່ນນີ້ ພລຂອງການບອກເລີກຈະຮັບຄວາມຜູກພັນໃນອາຄຕ ສ່ວນເຈິນຄ່າເຂົ້າທີ່ ນາຍໄຟ້ນຸ້ຍັງຄ້າງໄວ້ 3 ເດືອນນັ້ນ ນາຍກຸກໄກຍັງສາມາດເຮັດວຽກໃຫ້ທຳຮະໄດ້ພ້ອມທີ່ ສາມາດເຮັດວຽກຄ່າເສີຍຫາຍຈາກການຝຶດສ້າງສົມຜູ້ ເຊັ່ນ ດ້ວຍກຳນົດກຳນົດນີ້ ໃນການພ້ອນຄົດຈາກນາຍໄຟ້ນຸ້ຢູ່ໄວ້ກີດຕ້ວຍ

ອຍ່າງໄຮກ້ຕາມພລຂອງການເລີກສ້າງສົມຜູ້ຈະມີຄວາມແຕກຕ່າງຈາກການ “ບອກລ້າງ” ສ້າງສົມຜູ້ທີ່ເປັນ “ໂມຈື້ຍະ” ຜຶ່ງພລຂອງການບອກລ້າງໂມຈື້ຍະ (ອົງປາຍໄວ້ໃນເວົ້ອງ “ຄວາມໄມ່ສົມບຸຮນ໌ຂອງສ້າງສົມຜູ້”)

กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม
189/1 ถนนบางขุนนนท์ แขวงบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700
โทรศัพท์ 0 2881 4999 สายด่วน 1111 กด 79
www.led.go.th